

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De [sancto] Sebastiano

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

vox vocavit eus dicens. Surge exi et vide. Et ecce vidit quendam longum et terribile caput usque ad nubes tollentem qui quosdam pennatos ad celum volare cupientes: extensis manibus prohibebat: et alios libere pervolantes retinere non poterat: et maximus gaudium mixtum cum nimio dolore audiebat. Et intellexit animam illam esse ascensum: et dyabolum prohibentem qui quosdam obnoxias retineret: et de sanctorum volatu quos retinere non poterat sic doleret. Aliquidum cum fratribus operaretur anthonius: suspiciens in celum cum tristis visione vidisset: pulvutur ante deum rogavit ut futurum scelus auerteret. fratribus vero super hoc eum interrogantibus cum lacrimis et singultibus dixit quod in auditum scelus seculis immineret. Vidi inquit altare dei a multitudine equorum circumdatum qui calcibus omnia discerpebant. Magno enim turbine fides catholica subvertetur: et homines iumentis similes christi sacramenta diripiunt. factus est vox domini dicens. Abominabunt altare meum post duos autem annos erumpentibus arianis ecclesie unitate sciderunt: baptisteria et ecclesias polluerunt et super altaria christianos instar ovium mactauerunt.

Dux quidam egypti arianus nomine ballabi cum ita ecclesiam dei infestaret: et virgines et monachos nudatos publice verberaret: sic ei scripsit anthonius. Video iram dei super te venientem. Jaz desine persequi christianos: ne ira dei te occupet. quod proximum tibi minas interitum. Infelix legit epistolam et irrisit et in eam expuens ad terram projecit: ac portitores verberibus multis afflicis anthonio talia remandavit. Quonia tibi est tanta cura de monachis ad te quosque pueniet nostri disciplina rigoris. Post quinque autem dies equum suum mansuetissimum infidens morsu ipsius equi ad terram projecit: et corrosis atque laceratis cruribus infra triduum expiravit. Cum quidam fratres verbum salutis ab anthonio quesivisset ait ille. Audistis dominum dicentem? Si quis te percussit in una maxillam prebe ei alteram. Dicit et hoc implere non possum. Et ille. Saltem de una patienter ferte. Et illi. Nec etiam hoc possemus. Quibus anthonius. Saltem ne velitis putere magis quam pati. Et illi. Nec hoc possemus. Tunc anthonius dixit discipulo suo. succos prepara fratribus istis quia nimis delicati sunt. Sola oratio necessaria est vobis. Nec in vitas patrum legunt. Tandem beatus anthonius. cy. anno vite sue fratres de osculans in pace quiescit: sub constantino. qui cepit circa annum domini. ccc.

De sancto fabiano xxii. A

Fabianus quasi fabricianus: fabricas beatitudinem supernam. id est eam sibi acquirens triplici iure. scilicet iure adoptionis. emptionis et debellationis.

Fabianus civis romanus factus: et cum papa defuncto. pro alio eligendo populus convenisset: inter eos et ipse venit: rex exitum scire volens. Et ecce coluba candida descendit super caput eius. Quod cum omnes mirarentur in papam ab eis eligi. Hic ut ait damasus papa per omnes regiones septem diacones misit: et eisdem septem subdiacones tradidit. qui omnia gesta martirum collegerunt. Hic ut ait baymo imperatori philippo volenti inter esse pasche vigiliis et communicare mysterijs restitit nec quousque peccata confiteretur et inter penitentes stare interesse permisit. Tandem pontificatu suo anno. xiiij. iussu decem capitum obtruncatione martirio coronatur. Passus est autem circa annum domini. cclij.

De sancto Sebastiano xxiii. A

Sebastianus dicitur esse a sequens et beatitudo: et a stum quod est civitas: et ana quod est sursum quasi sequens beatitudinem civitatis superne: hoc est eam possidens et acquirens: et hoc quintupli denario secundum augustinum. Paupertate regnum. dolore gaudium. labore requies. ignominia gloria: morte vitam. Vel dicitur sebastianus a basto. Nam miles christus equus ecclesie. bastum sine selle sebastianus: quo mediante christus in ecclesia militavit: et de multis martiribus victoria obtinuit.

De sancto

U: I sebastianus interpretatur vallatus. vel circū
iens. Vallatus quia sagittis tanq̄ ericius fuit cir
cūdatas: circumiens quia omnes in artires circū
ibat et omnes confortabat. **B**

Sebastianus vir christianissimus: narbonē
sis genere cuius mediolanensis: dyoclesia
no et maximiano impatoribus adeo carus
erat. vt principatū ei prime cobortis traderent et
suo aspectu iuberent semp astare. Sic militarē cla
midē ad hoc tñ ferebat vt christiano:ū aias quas
in tormentis videbat deficere confortaret. Dum
aut̄ preclarissimi viri marcellianus et marci gemi
ni fratres pro fide xpi decollari deberent: ad eos
parētes adueniit vt ipoz animos a suo pposito
renocarent. Aduenit ergo mater et soluto capite.
scissisq̄ vestibus: vberibusq̄ ostēsis aiebat. O pre
dulces filij circūdat me inaudita miseria: et intol
lerabilis luct⁹. Deu me miserā. amitto filios meos
ad mortē vltro tendentes. Quos si michi hostes
pferrent: p media sequerer bella raptos. Si
violenta iudicia cōcluderēt carcerē interrūperem
montura. Nouū hoc pereūdi genus est in quo car
nifer rogat vt feriat. vita optat vt pereat: mors
inuitat vt veniat. Nouus hic luct⁹: noua miseria.
in qua natoꝝ iuuetus spōte amittit: et parentum
miserāda cogit senect⁹ vt viuat. hec dicēte matre
pater senio: maibus adducit seruuloꝝ. et capite
asperfo pultere huiusmodi voces dabat ad celū.
Ad mortē vltro p̄ficiētib⁹ filiis valedicturus
adueni vt q̄ mee sepulture parauerā: in filio:ū se

Sebastiano

pulturis infelix expēdam. O filij baculū mee sene
crutis: et geminū meoꝝ vīserū lumē. cur sic moꝝ
rē diligitis? Venite huc iuuenes flere sup iuuenes
spōte peuntes. Venite huc senes. et mecū sup fili
os meos plāgite. Accedite huc patres et p̄hibite
ne talia partiamini. Deficite plorādo oculi mei ne
videā filios meos gladio cedi. hec dicente patre
adueniit cōinges aspectibus eoꝝ: proprios filios
offerētes atq̄ ciulādo clamāt⁹: quibus nos dimit
titis: q̄ erunt hoz infantū dñi? Quis vestras lar
gas diuidet possessiōes? Deu q̄ ferre a pectora: q̄
parētes despicitis: amicos respuitis: vxores abij
citis: filios abdicatis: et vos carnificib⁹ spōtancos
exhibetis. Inter hec aut̄ ceperūt viroz corda mol
lescere. **T**ūc sanctus sebastianus q̄ ibi ade
rat erūpens in mediū dixit. O fortissimi milites xpi
nolite per misera blādimēta coronam deponere
sempiternā. Sed et parētib⁹ dixit. Nolite timere
nō sepabunt a vobis: sed vadunt in celū vobis pa
rare fidereas mansiones. Nas ab inicio mūdi hec
vita i se sperātes sefellit. se expectātes decepit. de
se p̄sumentes irrisit. et ita nullus omnino certus
reddidit. vt omnibus p̄obes esse mētra. Vita hec
admonet furē vt rapiat: iracūduꝝ vt seuiat: mēda
cem vt fallat. Ipsa imperat crimia iubet faciōza
suadet iniusta. hec aut̄ p̄secutio quā hic patimur
hodie excādesit et cras euanescit. et hodie arde
scit et cras refrigescit: sub vna hora inducā et sub
vna hora excluditur. Dolo: autē eternus renoua
tur vt seuiat: augmētat vt exurat. inflāmat vt pu
niat. In amore ergo martirij nostros iā suscitē
affect⁹. Ibi enī dyabolus se vincere extimat q̄ dū
capit captus est: dum tenet tenens est: dum vincit
victus est: dū to:quet to:quet: dū iugular occisus
est: et dum insultat irrisus est. Igit̄ dum beatus se
bastianus hec ex ore proferrer. subito per vnani
fere horā a splēdore nimio de celo descēdēte illu
minatus est: et sub illo splēdore passio cādīdissimo
amictus: et ab angelis septem clarissimis circūda
tus. Iuuenis etiā apparuit iuxta eum dans ei pa
cem et dicēs. Tu semp mecū eris. Cum autē bea
tus sebastian⁹ hec et his similia p̄dicaret. 30e vxoz
nicolstrati: in cui⁹ domo sancti custodiebant que lo
quelā amiserat: pedibus eius prouoluta nutibus
veniā postulabat. Tunc sebastian⁹ ait. Si ego xpi
seruus sum: et si vera sunt omnia que ex ore meo
bea mulier audiuit et credidit: aperiat os eius qui
asperuit os zacharie p̄phete sui. Ad banc vocem
mulier exclamauit. Benedictus sermo oris tui. et
benedicti qui omnibus que locutus es credūt. Uidi

De sancto

Sebastiano.

em angelū libens tenentem ante te: ubi omnia que tu dixisti scripta erant. Vir autē eius hoc audiēs p̄cidit ad pedes sancti sebastiani. sibi postulās in dulgeri. Statimq; absolūēs martires rogabat vt liberi abirent. Qui dixerūt nullatenus se deserturos victoriā quā cepissent. Tantā igitur gratiā et virtutem verbis sancti sebastiani dñs cōtulerat q̄ non solum marcellianū et marcū in martiri cōstātia roborauit sed etiam partē eorū nomine tarquillinum. et matrē cum multis alijs ad fidez cōuertit. Quos omēs polycarpus p̄biter baptizauit. **D** Tarquillinus autē morbo grauissimo laborās mox vt baptizatus est sanitatē recepit. Prefectus autē vrbis rome q̄ et ip̄e morbo grauissimo laborabat rogauit tarquillinū vt ad se adduceret eū qui sibi sanitatē dederat. Tūc ergo ad eū venissent polycarpus p̄biter et sebastianus: et ip̄e eos rogaret vt etiā sanitatem reciperet. dicit ei sebastianus vt prius ydola abnegaret. et cōfringendi ea sibi potestatem traderet: et sic sanitatē reciperet. Cui cum eromacius p̄fectus diceret q̄ serui sui hoc facerent et non ipse dixit sebastianus. Timidi deos suos cōfringere formidāt: sed et si dyabolus hac occasiōne eos lederet dicerent infideles eos esse ob hoc lefos q̄ deos suos cōfringerēt. Sicq; polycarpus et sebastianus accincti plusquā ducenta ydola cōfrugerunt. Post hoc autē dixerunt eromacio. Cum nobis ydola cōfringētib; sanitates recipere debuisti nec recepisti. certū est quia aut infidelitatē nondū abiecasti. aut aliqua ydola reseruasti. Tūc indicauit se habere thalamū in quo erat omīs disciplina stellarū pro quo pater suus plusq; ducenta pondera auri expenderat: et q̄ que futura omnia p̄uidebat. Cui sebastianus. Quā diu hoc integrū habueris. teip̄m integrū non habebis. Cūq; ad hoc ille assentiret tiburcius eius fili; iuuenis egregius dixit Non patiar opus destrui tam p̄clarum. Sed ne paterne sanitati videar esse cōtrarius: duo cibani accēdam. vt si destructo ope pater meus sanitatē non recepit. ambo viui concrement. Cui sebastianus. Sic fiat vt locutus es. Dū igit illa cōfringerent: angelus p̄fecto apparuit. et sibi a dño ihesu sanitatē reddidit nūc auit. Statimq; sanus effectus cucurrit post eum vt eius pedes oscularetur. Qui eū p̄hibuit ex eo q̄ baptismū nondū receperat. Sicq; ip̄e et tiburcius filius eius. et mille quadringenti de eius familia baptisati sunt. **T**o die autē ab infidelibus tenta et diu cruciata emisit spiritū. Quod cum audisset tarquillinus proripit et dixit. femine nos ad coronā p̄cedūt. vt quid viuim?

Ip̄e autē post paucos dies lapidatus est. **S** Sanctus autē tiburcius sup̄ prunas allatas. iubet aut in cēsus dñs imponere aut sup̄ ip̄as nudis plantis incedere. Qui sibi signū crucis faciēs. constanter super ip̄as nudis ingressus est plantis dicens. Uidet michi q̄ sup̄ rosos flores incedas in nomine dñi nostri ihesu xpi. Cui sebastianus p̄fectus dixit. Quis ignorat magicam artem christū vos docuisse. Cui tiburcius obmutescit infelix. quia nō es dignus nomē tam sanctū et tam mellifluū nominare. Tūc iratus p̄fectus iussit eum decollari. Marcellianus autē et marcus stipiti affigunt. Cūq; fuissent affixi p̄sallentes dicebāt. Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres i vnū. Quibus p̄fectus. Infelices deponite amenciam et vos ipsos liberate. Cui illi Nunq̄ tam bene epulati sumus vrinam tādū sic nos esse p̄mitteres q̄ diu corporis regimur idumēto. Tūc p̄fectus iussit eos laceis per latera trāstuerberari. et sic martiriū cōsumauerūt. Post hoc p̄fectus diocleciano imperatori de sebastiano suggestit. Quam ad se vocans dixit. Ego te inter primos in palacio meo semper habuisti contra salutē meam et deorum iniuriam actenus latuisti. Cui sebastianus. Pro salute tua christus semp colui et pro statu romani imperij deus qui in celis est semp adorauit. Tūc dyoclecianus iussit eum in medijs campum ligari. et a militibus sagittari. Qui ira cū sagittis implerunt. vt quasi ericius videretur. et estunātes illum mortuum abierunt. Qui intra paucos dies liberatus. stans super gradus palatij: imperatores venientes de malis que christianis inferebāt dure redarguit. Dixerunt imperatores. Iste ne est sebastianus quem diu sagittis interfectū iusseramus? Cui sebastianus. Ad hoc me dñs resuscitare dignatus est: vt conueniam vos. et redarguas vos de malis que christi famulis irrōgatis. Tūc imperator tam diu eum sustigari iussit. donec spiritus exalaret. fecitq; corpus eius in cloacā projici. ne a christianis pro martire cōle refectus aut sebastianus sequēti nocte sancte luce apparuit. et corpus eius sibi reuelauit. et vt futura vestigia apostolorū illud sepelire p̄cepit. Quod et factum est. Passus est autē sub dyocleciano et maximiano imperatoribus qui ceperūt iuncta annos dñi. cclxxxvij. **R**efert gregorius i primo libro dyalogorū. q̄ quedam mulier in tascas nuptiarum ad dedicationē ecclie sancti sebastiani ab alijs inuitata esset in ipsa nocte quā sequēti die ire debebat. carnis voluptate stimulata a viro suo se abstinere nō potuit. factō autē mane magis erubescens vultū hominum q̄ dei illuc p̄fecta est: **M**ox autem

De sancta

vt oratoriū vbi erant reliquie sancti sebastiani in
gressa est dyabol⁹ eam arripuit et coram omnib⁹
verari cepit. Tūc presbiter illi⁹ ecclesie pallam al
taris arripies. inde eā operuit. Sed dyabol⁹ sta
tim ipm presbiter inuasit. Duxerunt autē eam a
mici sui ad incantatores. vt suis incantationib⁹ dy
abolum effugarent. Sed mox vt incantaref indi
cio dei legio demonum. id est sexmille sexingen
tis sexaginta sex in eam ingressi ipam acri⁹ vexare
ceperūt. Quidam aut vir noie fortunat⁹ sanctita
te cōspicius suis p̄cibus eaz sanauit. Legit quoqz
in gestis lōgobardoꝝ. q̄ tēpore gumberti regis
ytalia tora rāta peste p̄cussa est: vt vix vnus alte
rū sufficeret sepelire. Et hec pestis maxime rome
ac papie grossabaf. Tūc visibiliter bonus ange
lus multis apparuit. malo angelo sequēti et ve
nabolū ferēti precipies vt p̄citeret. ac eadē face
ret. Quorūcūqz aut aliquam domū p̄cūtebat tot in
de mortui efferebant. Tūc cuidam diuinitus re
uelatum est. q̄ nequaquā hec pestis cessaret: donec
sancto sebastiano altare papie cōstrueret. Qd̄ quī
dē cōstruētū est in ecclesia sancti petri que dicit ad
vincula. Quo facto statim cessauit illa quassatio.
Et illuc a roma reliquie sancti sebastiani sunt delatē
te. **A**mbrosius in prefacione sic ait. Beati marti
ris sebastiani p̄o cōfessione nois tui dñe venera
bilis sanguis effusus: simul et tua mirabilia mani
festat. q̄ perfidias in infirmitate virtutē. et nostris
studijs das p̄fectū. et infirmis ap̄d te p̄stas auxiliū
**De sancta Agnete virgine et mar
tyre. Legenda** xxiii **A**

Agnete

Agnes dicta est ab agna: quia mitis et bu
milis tanq̄ agna fuit. vel a greco quodaz
agnos quod est piū: quia pia et misericors
extitit. vel agnes ab agnoscendo: quia viā verita
tis agnouit. Veritas aut sc̄m augustinū opponit
vanitati. et falsitati et duplicitati que tria a se re
mouit per virtutē quam habuit. **B**

Agnes virgo prudentissima vt testatur am
brosius qui eius passionē conscripsit. trede
cimo anno etatis sue mortē perdidit et vī
tam inuenit. Infancia quidez cōpurabaf in annis
sed erat senectus mētis immensa. Corpore iuuecu
la: sed animo cana: pulchra facie. s̄z pulchrio: fide
Que dū a scolis reuertit: a prefecti filio adamatur
Cui ille gēmas et diuitias innumerabiles p̄misit
si cōsensuz eius cōiugio nō negaret. Cui agnes re
spōdit. Discede a me fomes peccati: nutrimentum
facinorū: pabulū mortis: quia iam ab alio amato
re p̄uenta suz. Lepitqz ipsuz suū amatore et sp̄o
sum a quinqz cōmendare: que sp̄ose in sponsis p̄
cipue requirunt. s̄z a nobilitate generis. a decore
pulchritudis: a diuitiaz abūdantia: a sō: tudie et
potētie efficacia: et ab amoris excellētia. sic dicens.
Illum amo qui longe te nobilio: est. et genere dy
gnior: cuius mater virgo est. cuius pater feminaz
nescit: cui angeli seruiunt. cuius pulchritudinem
sol et luna mirant: cuius opes nunq̄ deficiunt: cu
ius diuitie nunq̄ decrescūt: cuius odore reuiuiscūt
mortui: cuius tactu confortant infirmi. cuius a
mo: castitas est. tactus sanctitas: vnio virginitas
Hec aut quinqz ponit in quadā auctoritate dicens:
Cuius generositas celsio: possibilis fortio: aspe
ctus pulchrio: amo: suauio: et omni gratia elegā
tio. **C** Deinde ponit quinqz b̄nficia que sibi
sponsus contulit et alijs sponsis confert: s̄z quia
eas fidei anulo subarrat multiplici virtutis varie
tate eas vestit et ornar: passiois sue sanguine eas
signat: vinculo amoris eas sibi copulat. et thesau
ris celestis glorie eas ditat sic dicens. Qui anulo
suo subarrat me dexteram meā et collum meum
cinxit lapidib⁹ p̄ciosis. induit me ciclade auro tex
ta: et immēsis monilibus ornauit me. posuit signū
in facie meam: vt nullū p̄ter eum amatore assu
mam: et sanguis eius ornauit genas meas: iā am
plexib⁹ eius castis astricta suz: iam corpus eius cor
pori meo sociatū est: ostendit michi thesauros in
comparabiles: quos michi se daturū si in eo perfe
uerauero repromisit. **A** Audies hec in sanus iuue
nis lecto. p̄sternitur: et q̄ amore egrotet per alta
suspiria a medicis experitur. Cūqz pater iuuenis